

Дзітмары і мастацтва

Год выд. 31-і
№ 22 (1867)
сакавіка 1964 г.
17
АУТОРАК
Цэна 4 кап.

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНІКАЎ БССР

У гэтым нумары
А ЯК У ВАС УШАНОЎАЕЦЦА ПАМЯЦЬ ГЕРОЯЎ?
УРОКІ МАСТАЦКАЙ ВЫСТАЎКІ ВУЧАНЬ НАПІСАЎ ВЕРШ... ЧАСОПІСЫ У САКАВІКУ
НОВЫЯ АКАДЭМІКІ АКАДЭМІ МАСТАЦТВАЎ СССР

УКАЗ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОУНАГА САВЕТА БССР
АБ ПРЫСВАЕННІ БЕЛАРУСНАМУ ДЗЯРЖАВНАМУ ОРДЭНА ЛЕНІНА ВЯЛІКАМУ ТЭАТРУ ОПЕРЫ І БАЛЭТА НАЗВЫ «АНАДЗМІЧНЫ»
Прысвоіць Беларускаму дзяржаўнаму ордэну Леніна Вялікаму тэатру оперы і балета назву «акадэмічны» і ў дэлейшым называць яго — Дзяржаўны ордэн Леніна акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Беларускай ССР.
Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. КАЗЛОЎ.
Сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Д. ЛУКАШЭВІЧ.
14 сакавіка 1964 года, г.р. Мінск.

ПЛЕНУМ ЦЭНТРАЛЬНАГА КАМІТЭТА КАМУНІСТЫЧНАЙ ПАРТЫІ БЕЛАРУСІ

12 сакавіка ў Мінску адкрыўся пленум Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі.
На парадку дня пленума пытанне «Аб выніках лютаскага [1964 г.] Пленума ЦК КПСС і мерапрыемствах па выкананні пастановы Пленума «Аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на аснове шырокага выкарыстання ўгнаенняў, развіцця арашэння, комплекснай механізацыі і ўкаранення дасягненняў навукі і перадавога вопыту для хутэйшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі».

З дакладам па гэтым пытанні выступілі старшыня Бюро ЦК КПБ па кіраванні сельскай гаспадаркай, сакратар ЦК КПБ Ф. А. Сурганав.
У спрэчках па дакладзе выступілі першы сакратар Віцебскага сельскага абкома КПБ С. А. Пілатовіч, дырэктар Цэнтральнага навукова-даследчага Інстытута механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі нечарнізнай зоны ССРР М. Я. Мацураў, дырэктар Беларускага навукова-даследчага Інстытута пладоводства, агародніцтва і бульбы акадэмік Акадэміі навук БССР М. А. Дарожнін, першы сакратар Мінскага сельскага абкома КПБ Д. Ф. Цябут, дырэктар Беларускага навукова-даследчага Інстытута меліярацыі і воднай гаспадаркі В. М. Зубец, першы сакратар Гомельскага сельскага абкома КПБ І. Я. Палякоў, дырэктар Гродзенскай абласной даследча-адукацыйнай сельскагаспадарчай станицы А. М. Багаломаў, начальнік аддзела птушчагадоўлі Міністэрства вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчай прадукцыі К. С. Пераціцкі, начальнік Капыльскага калгаса-саўгасна вытворчага ўпраўлення М. А. Сухі, дырэктар Беларускага навукова-даследчага Інстытута жывёлагадоўлі П. І. Шумскі, начальнік ўпраўлення прапаганды Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР С. І. Цішоў, старшыня калгаса «Рассвет» Наваградскага вытворчага ўпраўлення В. А. Глебка, дырэктар Беларускага навукова-даследчага Інстытута глебазнаўства С. Н. Івановіч, звыненны механізаванага звына па вырошчванню бульбы саўгаса «Ведрыч» Рэчыцкага вытворчага ўпраўлення П. П. Луцко, начальнік Галоўнага ўпраўлення меліярацыі і воднай гаспадаркі пры Саўеце Міністраў БССР П. А. Лявіцкі.

Для ўдзелу ў рабоце пленуму ЦК КПБ запрошаны першы сакратар абкомаў КПБ, другія сакратары сельскіх абкомаў КПБ і старшыні сельскіх аблвыканкомаў, старшыні камітэтаў партыі-дзяржавы-аграпрамыслова-культуры сельскіх абкомаў КПБ і аблвыканкомаў, сакратары парткомаў вытворчых калгасаў-саўгаснаў і начальнікі вытворчых ўпраўленняў, начальнікі абласных ўпраўленняў вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў, старшыні абласных аб'яднанняў «Сельгастэхнік», дырэктары абласных сельскагаспадарчых даследчых станцый і эксперыментальных сельскагаспадарчых навукова-даследчых інстытутаў, кіраўнікі сельскагаспадарчых навукова-даследчых інстытутаў абласно-аграпрамыслова-культуры, кіраўнікі і адначасна работнікі рэспубліканскіх міністэрстваў і ведамстваў, кіраўнікі сельскагаспадарчых навуковых устаноў, група вучоных, спецыялістаў сельскай гаспадаркі, дырэктары саўгасаў і старшыні калгасаў, кіраўнікі рабінных аб'яднанняў «Сельгастэхнік», начальнікі меліярацыйных будаўнічых-маніжымальных ўпраўленняў, работнікі сельскай будаўніцтва, дырэктары прадпрыемстваў сельскагаспадарчай прадукцыі, сакратары партарганізацый калгасаў і саўгасаў, перадавікі сельскагаспадарчай вытворчасці.

13 сакавіка на пленуме Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі працягвалася абмеркаванне даклада старшыні Бюро ЦК КПБ па кіраванні сельскай гаспадаркай, сакратара ЦК КПБ Ф. А. Сурганова «Аб выніках лютаскага [1964 г.] Пленума ЦК КПСС і мерапрыемствах па выкананні пастановы Пленума «Аб інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці на аснове шырокага выкарыстання ўгнаенняў, развіцця арашэння, комплекснай механізацыі і ўкаранення дасягненняў навукі і перадавога вопыту для хутэйшага павелічэння вытворчасці сельскагаспадарчай прадукцыі».

У спрэчках выступілі сакратар партыйнага камітэта Петрыкаўскага вытворчага ўпраўлення А. С. Лахавіч, старшыня калгаса «Камуніст» Кіраўскага вытворчага ўпраўлення І. В. Шліпешнік, дырэктар Брэсцкай абласной даследчай сельскагаспадарчай станицы Г. П. Цімашчына, намеснік міністра вытворчасці і нарыхтовак сельскагаспадарчых прадуктаў БССР П. Ф. Барысав, заступнік кірава І. Я. Кірава Слуцкага вытворчага ўпраўлення П. С. Нікіфаравіч, рэктар Беларускага сельскагаспадарчага акадэміі І. Ф. Гаркуша, дырэктар Беларускага навукова-даследчага Інстытута эканомікі і арганізацыі сельскагаспадарчай вытворчасці І. М. Качура і іншыя.

На пленуме з прамовай выступілі кандыдат у члены Прэзідыума ЦК КПСС, першы сакратар ЦК КП Беларусі К. Т. Мазураў.
Па абмеркаванню пытанню пленум аднагалосна прыняў пастанову. Пленум ЦК КПБ закончыў работу.

Тры эшалоны вясны

Ад вясновага сонейка цямнее і асядае снег на мінскіх вуліцах. Міне шмат некаторы час, і вы, магчыма, пачуеце звон маладой таполевай пушчкі. Цяжка сніжыцца, калі гэта будзе, але што гэта будзе, ніхто ж не сумняваецца.
Кожны год у адзін і той жа час на вуліцах Мінска паўляюцца машыны з зялёнымі грузам. Горад будзе дэма, вуліцы, мікрараёны, і па слядах будаўнічых трастаў ідзе яшчэ адзін важны трэст — трэст зялёнага будаўніцтва.
Федар Патровіч Смірноў — у праўляючы Мінскім трэстам зялёнага будаўніцтва расказвае нам пра тое, як будзе ісці сёння асяленне Беларускай сталіцы.
Зялёны рэзерв тэста — гэта 80 тысяч саджанцаў дрэў. Як толькі сыдзе снег, будзе кінуты ў наступленне першы эшалон — 16 тысяч карнікнай рабыні, чаромкі, клёны, Брычкі пазней панчэцкага высадка Бружмелю, плогу, жоўтай акацыі.
Дзе ж будзе вясення гэтыя пасады?
Перавага аддаецца мікрараёнам:

НЕ ЗАБУДЕМ МЫ НЕ ЗАБУДУЦЬ НАШЧАДКІ

Пядаўна мне давялося пабыць у Дзяржынскім раёне, на зямлі якая ў часы апошняй вайны трагедыя маленькай чэшскай вёскі Лідаца паўтарылася да дзесяці разоў. Уздзеншчына і Дзяржыншчына — былы партызанскі край, у якім змагаліся тысячы народных месцідаў. Сягоння тут жывуць і працуюць мае слаўныя землякі. Яны свята ўшаноўваюць памяць аб гераічным мінулым свайго краю.
Праўленне калгаса «Нёман» у сваім клубе ўстанавіла мемарыяльную дошку ў памяць аб падвзе семінацыі камсамольцаў — удзельнікаў Ляўскага бою. На ёй імяны партызан-землякоў, якія ў снежні 1942 года ўступілі ў адкрыты бой з вайліміі сламі фашысцкай карнікаў. Усе 17 герояў загінулі, пакінушы ў стале куліяты записку: «Паміраем за Радзіму, але ворага не пусцілі. Просім усіх нас лічыць камсамольцамі».

Работнікі парткома Дзяржынскага вытворчага калгаса-саўгасна ўпраўлення расказалі мне і пра цікавую работу, якую праводзіць юныя гісторыкі Уздзенскай школы-інтэрната. Звыш дваццаці экскурсій і паходаў па родным краі праявілі вучні за апошнія тры гады пад кіраваннем выкладчыцы географіі Адама Язаўлевіча Александроўчы. У выніку гэтых падарожжаў падрыхтавана гістарычная даведка «Наш раён», сабраны даволі цікавыя звесткі, якія будуць пакладзены ў аснову летапісу тутакага краю. Уздзенская пасялковыя бібліятэка імя П. Труса зрабіла стандарт «Родны раён учора, сёння і заўтра», складала картатэку «Любі і вывучай свой край». Сотні анагавых каталожных карткаў напіраюць цікаўнага чытача да шматлікіх газетных і часопісных артыкулаў, брашуры, кніг пра родны край, яго гераічных і працівацкіх людзей. У бібліятэцы вельмі літэратурна выстаяўка «Пісьменнікі — нашы землякі», дзе сабраны многія кнігі з аўтаграфамі беларускіх пастаў, драматургаў, крытыкаў і празаікаў — урадніцтваў Уздзеншчыны і Дзяржыншчыны.

Асабліва было прыемна пачуць тое, што ў калгасе «Інтэрнацыянал» павіна адбыцца шырокае размова пра тую гутарку, якую пачала на сваіх старонках газета «Літэратура і мастацтва» артыкулам Героя Савецкага Саюза У. Лабаня. «Не забудзем мы — не забудуць нашчадкі». Удакладняю, каб адбудзецца гэтая размова, і еду ў калгас «Інтэрнацыянал».

Размова атрымалася цікавай і

ЛЕТАПІС РАСКАЖА...

карысная. Яе вялі не толькі праўленне калгаса, але і работнікі мясцовых устаноў культуры і школ.

Вельмі надзённаю гаворку пачала газета «Літэратура і мастацтва», — сказаў у сваім выступленні сакратар партыйнай арганізацыі арцел Хведар Язаўлевіч Пукач. — Давайце падымаем, што мы можам сягоння ганарыцца зрабіць па ўшаноўванню і ўвекавечэнню слаўных традыцый гераічнага мінулага сваіх землякоў. Аўтары артыкулаў, якія друкуе газета, нам многае падказваюць, павядаляюць, што зроблена ў гэтай справе ў некаторых калгасах рэспублікі. Праўда, напісана гісторыя вёскі ці калгаса — задача не з лёгкіх. Гэта справа не толькі аматараў-краязнаўцаў. І я добра, што сёння, каб абмеркаваць такое важнае пытанне, прыйшлі сюды кіраўнікі школ, выкладчыкі гісторыі і географіі, работнікі культуры.

У калгасе «Інтэрнацыянал» перадавыя людзі працы карыстаюцца вялікай павагай. Напрыклад, сёлета дзевяці працаўнікаў вёскі прысвоена ганаровае званне «Заслужаны калгаснік». Гэтыя людзі занесены ў «Кнігу гонару», яны карыстаюцца бясплатна транспартам, палівам, электраэнергіяй. Кожнаму з іх пакажыцца прызначана персанальная пенсія. І не глядзячы на свой важны ўзрост, заслужаныя калгаснікі на-ранейшаму працуюць у арцелі.

Вось пра такіх ветэранаў працы, — гаворыць старшыня праўлення арцела Віктар Сілававіч Кастэлюк, — пра тых, хто сваім працоўным подвігамі многае багачы і славу арцела, мы расказваем у сваім летапісе. Кожная значная падзея ў жыцці калгаса і яго людзей не застаецца забытаю. Мы не забудзем і тых, хто аддаў сваё жыццё за сённяшні мірны дзень. Многія з членаў нашай арцелі не вярнуліся з поля бою. Мы дакладна не ведаем, дзе іх магілы. А ў кожнага салдата было імя, быў родны дом, куды ён збіраўся прыхаць пасля вайны, каб разам з намі сягоння жыць і працаваць. Гэтыя людзі заслужылі, каб мы наспісалі высокі курган славы і на ім паставілі абеліск-помнік з іх імянамі, каб ля гэтага помніка ніколі не зьявілі жывыя кветкі. Варта ўстанавіць дзень памяці тых людзей, каго сёння няма разам з намі. Сёлета спаўняецца дваццаць год з дня вызвалення нашай рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Да гэтай даты мы ў кожным брыгадным клубе ўстанавім мемарыяльны дошкі, куды запішам імяны калгаснікаў, якія загінулі ў баях за Савецкую Радзіму.

Аб тым, якія матэрыялы сабралі юныя краязнаўцы Уздзенскай школы-інтэрната па гісторыі калгаса «Інтэрнацыянал», расказаў выкладчык географіі Адам Александроўчы. У мінулым годзе выхаванцы школы пабывалі ў вёсцы Світаляўка, дзе ў 1923 годзе была створана адна з першых у рэспубліцы камун. Юныя гісторыкі запісалі шмат цікавых успамінаў ад былых камунараў Соф'і Ачапкоўскай, Марча Шырко, Кацярыны Шырко, Іосіфа Ачапкоўскага, Алены Чарнянчы і інш.
Краязнаўчая работа ламгае настаўнікам біялогіі, гісторыі, географіі і літаратуры, іх вучні

Машыны, машыны, складанія інструменты механізацыі — аўтаматычныя лініі і палач з імі людзі. А больш правільна сказаць — над імі людзі. Бо спайноўная велічыня прыгасноўвае іх, твару ўжо сама па сабе гаворыць, што тут гаспадар — чалавек!
Яшчэ адна новая аўтаматычная лінія на Мінскім падшывальным заводзе, і яшчэ адна...
Фота І. ЗМІТРОВІЧА. (БЕЛТА).

«Дысплацыя» высадкі кветак у трэсце дэталева распрацавана. Першыя пасады ў грунт будуць зроблены, як толькі сонца прагрэе зямлю. Святонныя калоны дэманстрантаў на Першае мая сустрачаюць раннія двухлетнікі — маргерыткі, незабудкі, віёлы... Пройдуць летнія замеры (ішы раз яны цягнуцца да 10 чэрвеня) і ў наступленне рушыць другі эшалон кветкавай расадзі. Пачалося ўжо іх высеванне ў скверы. Трэці эшалон — кветкі ішчэ больш позняй пасады. У трэсце думуюць і пра іх.

У кожнай арміі ёсць свае камандзіры. Хто павядзе ў наступленне зялёную армію Беларускай сталіцы? — У нас многа людзей, улюбелых у сваю справу, людзей, якія аддаюць уператраўленню горада ўсе сілы і энэргію, — гаворыць Федар Патровіч Смірноў. — Першай шчыноўца называць Ганну Канстанцінаўну Хаткоўскаю. Дваццаць гадоў назад яна высадзіла ў абшчэную вайной зямлю Мінска першую кветку. Цяпер на вуліцах сталіцы сотні тысяч кветак, дзесяткі клумбаў і кветкавых бардэраў. Большая частка з іх зроблена па плянах Ганны Канстанцінаўны. Хаткоўска яна працуе рознарабочай, а цяпер яна — старшыня майстар, выконвае абавяз-

А. МАХНАЧ, спец. карэспандэнт «Літэратуры і мастацтва»

глыбей засваёваюць праграмны матэрыял. Юныя гісторыкі выпускаюць спецыяльную насенную газету. У апошні нумары, прысвечаным Дню Савецкай Арміі, газета змясціла артыкул «Радавы Петраградскага гарнізона» — пра Васіля Барысавіча Ліпава — удзельніка Кастрычніцкай рэвалюцыі. Краязнаўцы беражліва захоўваюць паседжанне, выдзеленае рэвалюцыйным камітэтам радысавому Петраградскаму гарнізону В. Ліпава, фотаздымак удзельніка першага злёту пільнараў Уздзеншчыны і ішыя каштоўныя рэліквіі і дакументы.

Цікавыя думкі і прапановы па стварэнню летапісу роднай вёскі, школы і калгаса выказаў Сянедзіна Сямёнаўна Пушачыч. Яна выкладае географію ў сярэдняй школе, часта бывае з вучнямі ў находах па родным краі.

Нельга пачаць гісторыю школы, не ведаючы глыбока гісторыю мясцовага калгаса, — адзначае Сянедзіна Сямёнаўна. — Былыя выпускнікі нашай школы сёння з'яўляюцца наватарамі і перадавікамі сельскай гаспадаркі, механізатарамі, жывёлаводамі, некаторыя з іх адзначаны высокімі ўзнагародамі за добрую працу. А ў гэтым годзе ў Вялікай Айчыннай вайны ішы абаранялі сваю Радзіму. Пра ўсё гэта мы збіраем звесткі. Іны ўдзельнікі ў летніцы школы, і ў летапісе калгаса.

У сярэдняй школе, якая носіць імя А. С. Пушкіна, у даваенныя гады вучыліся многія вялёмныя беларускія пісьменнікі, Герой Савецкага Саюза, арысты, мастакі, вучоныя, наватары вытворчасці, перадавыя сельскай гаспадаркі. Школа багата слаўнымі традыцыямі. Пра іх і расказаў летапіс, які вырасцілі напісаць вучні і настаўнікі.

Сакратар партыйнай арганізацыі сярэдняй школы Хведар Міхайлавіч Ус прыпоўняе ў летапіс роднай школы заносіць добрыя ўчыны вучняў, расказвае

Зусім справядліва ў многіх артыкулах, што Круцкая ў сталіцы на старонках «Літэратуры і мастацтва» пад рубрыкай «Не забудзем мы — не забудуць нашчадкі», выказваецца думка: школы могуць сапраўды многае зрабіць у выхаванні моладзі на гераічных традыцыях. Мне хочацца каротка расказаць, як вядзецца гэтая работа ў нашай школе. Каю дзевяццаць пабываць у нас той абшчэны зверне ўвагу на наш краязнаўчы музей. Гэта — вынік руплівай шматгадовай працы вучняў і былога выкладчыка гісторыі школы, а цяпер інспектара райана Антона Маркавіча Ліпешкага.

У музеі ёсць радкі гістарычных дакументаў, альбомы, карты, дыяграмы, багатыя калекцыі. На відным месцы вышаны першы нумар газеты «Правда». Ёсць тут карты аб развіцці прамысловасці, народнай асветы Круцкага раёна ў параўнанні з 1913 годам. Усе істэматызавана, таматычна аб'яднана, прадумана.

Многія матэрыялы, малюны, ілюстрацыі расказваюць аб Айчынай вайне 1912 года. Асабліва шмат матэрыялаў пра падзеі Вялікай Айчыннай вайны. Абшчэны спецыяльныя сцэны, прысвечаныя тым, хто праславіў сваё імя ў баях на Круцшчыне. На адным з іх мы бачым партрэт Героя Савецкага Саюза Янава Дамітравіча Бяляева, які ў першыя дні вайны загінуў у няроўным баі з

Тэхнік-азеляніцель Зоя Брасаліна дглядае парк імя Янкі Купалы. Наведвалінікі зялёнага вострава сталіцы многім абавязаны гэтай сціплай жанчыне. Дзякуючы клопатам З. Брасалінай, парк імя Купалы стаў адным з лепшых у горадзе.
Дзяткі-азеляніцель Зоя Брасаліна дглядае парк імя Янкі Купалы. Наведвалінікі зялёнага вострава сталіцы многім абавязаны гэтай сціплай жанчыне. Дзякуючы клопатам З. Брасалінай, парк імя Купалы стаў адным з лепшых у горадзе.

пра іх старанную вучобу і працу. Кніга летапісу будзе перадавацца з пакалення ў пакаленне. Яе працягвае і той, хто прыдзе ў гэтую школу праз дзесяці гадоў. Паведаем нашым зашчадкам гераічных старонкі жыцця іх бацькоў, дзядоў і праўдэдаў.

Настаўнікі прыводзілі шматлікія прыклады добрых спраў былых сваіх вучняў. Дырэктар Уздзенскай сярэдняй школы Алег Цімашчынаў Арцёміў успомніў пра трых сябровак з вёскі Хароміцкія: А. Шаналь, М. Валчунчы і А. Ліпай. Яны вучыліся ў школе, а калі пачалася вайна, дзяткіны пайшлі ў партызаны. У 1943 годзе пры выкананні баваго задання трых разведчыц фашысты скацілі. І як ні катавалі ворагі адважных патрыятак, яны не назвала месца, дзе з'яходзілі партызанскі атрад. Дзяткіны загінулі як сапраўдныя героі.

Дырэктар школы і настаўнікі прыходзіць да выводу: першага верасня першы ўрок у п'ятых класах варта прысвечыць гісторыі роднай школы, расказаць пра былых яе выпускнікоў. Бо ў гэтыя класы прыходзяць зовня вучні з пачатковых школ.

Часта мы расказваем чытачам пра гераіў-землякоў тое, што прачыталі ў кніжках. І гэта ў той час, калі побач з намі жывуць іх бацькавыя сябры, якія могуць дапоўніць аўтара кнігі, сказаць многа новага і цікавага. — гаворыць бібліятэкар Дайр Федаравіч Слаўкоўчы. — Наша паслявова дзіцячая бібліятэка збірае матэрыялы аб баявой дзейнасці юных партызанаў. Пра малых народных месцідаў расказаў чытачу выстаўка альбом, які будзе ў бібліятэцы.

Дайр Федаравіч прапануе адкрыць у кожным калгасе краязнаўчы куток, а ў пасялковым ДOME культуры краязнаўчы музей на грамадскіх асновах. Прысутныя дакаралі нашу гандлёвую сетку. У кожным калгасе ляжаць альбомы для фотаздымак, вершы, чарчэння і г. д. Але далёка не заўбедзі тут знойдзец кнігу, куды можна было б занесці імяны перадавых людзей, удзельнікаў навуніст-ічынай працы, змясціць іх партреты, зрабіць да іх

фашыстамі каля вёскі Сомры Круцкага раёна. Другі партызанскі альяндае пра адважную тэатрыяку Героя Савецкага Саюза Алену Колесаваў.

Ёсць тут і матэрыялы пад рубрыкай: «Летапіс гарадскага пасёлка Круцік». «Па родных мясцінах» і ішыя, дзе расказваецца аб людзях нашатага раёна.

І кастрычніка 1961 года ў нашай раённай газеце ў заметцы «У баі пад Абугай» старшы навуковы супрацоўнік Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны І. Янаваў расказаў пра падвзгі Героя Савецкага Саюза Івана Астапавіча Магзавага, які ў гістарычны дні 1944 года праславіўся ў баях за вызваленне вёскі Чырвоная Слабада і Абучуга Круцкага раёна.

Замятка ў газеце зацікавіла вучняў школы. Пачаліся настойлівыя пошукі героя. «А мо ён загінуў?» — трывожыліся дзеці. Сілаі пісьмы ў Беларускай дзяржаўнай музеі гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, а потым у вёску Гравава, што на Чарнігаўшчыне, адкуль родам І. Магзава.

І вось, нарэшце, прыйшла доўгачаканая вестка ад самога героя: пісьмо і два фотаздымкі. Іван Астапавіч жыўе цяпер у горадзе Чарнігаве і працуе інструктарам грамадзянскай авіяцыі. Паміж пільнерамі і героям падтрымліваецца сардэч-

на перапіска. Улетку гэтага года пільнерская дружина нашай школы стала насіць імя Героя Савецкага Саюза Івана Астапавіча Магзавага. А ялядаўна ў школе адкрыў куток, прысвечаны Івану Астапавічу. У цэнтры сцэны — партрэт героя.

Тут — пісьмы І. Магзавага, яго бацькоў, віншавальныя тэлеграмы, асабісты рэчы яго, вершы аб гераіх, складаныя пільнерамі.

Ёсць у нас ішчэ адна задумка — адкрыць у школе куток, прысвечаны настаўніцкай працы Я. Коласа ў нашых мясцінах. Як вядома, у 1907—1908 гадах, на працягу адной зimy, Якуў Колас настаўнічаў у вёсцы Сані Абучугскай воласці Сенецкага павета (зараз вёска Сані Талачынскага раёна). Некаторыя матэрыялы мы ўжо маем, хачца, праўда, варта ішчэ іх дэталева правяршыць, сістэматызаваць. Думаем правесці турыстыкі паход на коласаўскіх сцяжках, сабраць матэрыялы, а затым ужо абшчэны куток.

І. РАБКОЎ, настаўнік Абучугскай сярэдняй школы Круцкага раёна. Мінская вобласць.

адпаведны тэкст. А каб набыць спецыяльную кнігу-альбом для летніцы роднага талгаса, раёна, саўгаса, прадпрыемства і школы, дык і гаворкі няма. Іх нідзе не знойдзец. Кніга летапісу стане свайго роду святаным калгаса, школы, прадпрыемства, яе будучы чытаць і працягваць сваім спраўня нашы нашчадкі. І троба, каб гэтая кніга была ў добрай вядомаці, і прыгожа афармлена. Кніга летапісу — гэта каштоўны дакумент, Яна павіна захоўвацца ў самым пачасным месцы — над школам у спецыяльным столку-вітрыне. Уздзельнікі абмеркавання прыйшлі да думкі, каб усё важнае падзеі з жыцця калгаса і школ, добрыя справы людзей заносіліся ў летапіс толькі пасля таго, як будзе прынята пастанова праўлення арцелі ці агульнага сходу калгаснікаў, педагагічнага савета школы ці па рашэнню партыйнай і камсамольскай арганізацыі, савета пільнерскай дружны. Ад гэтага кніга летапісу набудзе яшчэ большае выхаванае значэнне.

Настаўнікі школ г. п. Уда вырасцілі правесці аб'яднанае пасяджэнне педагагічнага савета, прысвечанае краязнаўчай рабоце, і запрасілі на яго пільнершаў. Гэтым людзям ёсць што расказаць. Многія з іх былі удзельнікамі і сведкамі незабытых рэвалюцыйных падзей 1917 года, удзельнікамі грамадзянскай і Вялікай Айчынай войнаў, ударнікамі першых пяцігодкаў, аднаўлялі нашу народную гаспадарку, разабрулі нямецка-фашысцкімі захопнікамі.

Неўзабаве савескі народ усё прагрэсунае чалавечтва будзе ўрачыста адзначаць 50-годдзе Савецкай улады. Пра ўсё добрае, што зрабілі нашы дзядзькі, бацькі, старшыні браты і сябры, павіна ведаць маладое пакаленне будаўнікоў камунізма. Гэта асабліва падкрэсліць у сваім выступленні інструктар парткома Дзяржынскага вытворчага калгаса-саўгасна ўпраўлення Уладзімір Сямёнавіч Ніжаеў. Ён адначасна дырэктар прысвечанага калгаса «Інтэрнацыянал», работнік культуры і школ г. п. Уда, якія прадоўжылі навінавае важнае размову, пачату на старонках газеты «Літэратура і мастацтва», і вырасцілі аб'явіць шырокі паход грамадскіх і ўшаноўванне і ўвекавечэнне слаўных традыцый гераічнага мінулага нашатага народа.

Ёсць у школе музей

І. РАБКОЎ, настаўнік Абучугскай сярэдняй школы Круцкага раёна. Мінская вобласць.

ЁСЦЬ У ШКОЛЕ МУЗЕЙ

фашыстамі каля вёскі Сомры Круцкага раёна. Другі партызанскі альяндае пра адважную тэатрыяку Героя Савецкага Саюза Алену Колесаваў.

Ёсць тут і матэрыялы пад рубрыкай: «Летапіс гарадскага пасёлка Круцік». «Па родных мясцінах» і ішыя, дзе расказваецца аб людзях нашатага раёна.

І кастрычніка 1961 года ў нашай раённай газеце ў заметцы «У баі пад Абугай» старшы навуковы супрацоўнік Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны І. Янаваў расказаў пра падвзгі Героя Савецкага Саюза Івана Астапавіча Магзавага, які ў гістарычны дні 1944 года праславіўся ў баях за вызваленне вёскі Чырвоная Слабада і Абучуга Круцкага раёна.

Прайдшоў агляд мастацкай самадзейнасці Ленінскага раёна Мінска. Пасля перамоў на сцэне выступілі артысты клуба Дзяржінскага. Танцавалі калектыв дзяржінцаў выканаў румынскі танец.

КОЖНАМУ, ХТО ЦІКАВІЦА МІНСКАМ

Літаратура пра Мінск выходзіць небагата, асабліва мала — пра архітэктару горада. Таму зусім зразумела цікавасць чытачоў да кнігі А. Лысенка «Галоўная вуліца Мінска».

У свой час пра гэтую кніжку ў рэкламным праспекце абвешчана, што гэта будзе кніжка, дзе ўсебакова разгледжаныя тэхнічна-эканамічныя пытанні, і што «праца суправаджаецца арыгінальнымі графічнымі матэрыяламі і каларыраванымі фотаздымкамі». Трэба сказаць, што аўтары рэкламы не вы...

А. В. Лысенка «Галоўная вуліца Мінска» (Ленінскі праспект). Дзяржаўнае выдавецтва БССР, 1963.

ФАРЫ І ВОБРАЗЫ

Уладзімір ГИЛАМЕДАУ, Віктар ШМАТАУ

У адной з карцінаў перш-наперш, па-трабуе вялікіх сацыяльных абавязанняў. Даволі цяжка дакладна вызначыць сюжэт у карціне М. Савіцкага «Рабочыя». У цэнтры палатна — група рабочых, Яны, відаць, нешта абмяркоўваюць, твары ў іх сабраныя, засяроджаныя на нечым важным. Есць у іх абліччах нешта такое, што радзіць іх з героем партрэта Ул. Сухаварова. Мастак, відаць, хацеў раскрыць новае ў ўзаемаадносінах рабочых, адчуваецца, што гэтыя людзі жывуць адной сям'ёю, агучылі інтэрасам і справам. Разам з тым, відэючы, што аўтару не зусім удалося рэалізаваць задуму. Фігуры рабочых атрымаліся ў нейкай ступені статычнымі, пазабавленымі даскавальнымі выражэннямі. Гэта асабліва адчуваецца ў постацах рабочых на заднім плане, напісаных невыразна, шэра. Перадчынам недахопы значна знікаюць мастацкі ўроўнеў работы.

Такую ж тэму вырашае І. Ставецкі ў карціне «Шахцеры Салігорска». З палатна на гледзца ідуць рабочыя-шахцеры. У іх рухах — узбуджэнне, у тварох — мужнасць і рашучасць. Мастак здолеў індывідуалізаваць героўў карціны. Добра напісаны вочныя пейзажы, слухаць рабочага вяселля, іскрыстасць снегу. Адно, што зніжае ўражанне, — гэта банальнасны кампазіцыйнае вырашэнне. Падоўжная кампазіцыя не адлюстравала ўспрымання карціны Д. Брумера з аднайменнай назвай, што экспанавана на палатнінах выстаўках. На наш погляд, паміж пейзажам карціны і постацамі рабочых няма каларытнага адзінства.

З карцін, прысвечаных Вялікай Айчыннай вайне, асабліва замяняюцца работы «Партызаны» М. Савіцкага і «Я. Купала і К. Чорны ў Печышчах у 1942 годзе» Х. Ліўшыца. Аб першай ужо многа гаварылася ў друку, адзначаліся псіхалагізм, лаканічнасць псіма, яркая вобразнасць, своеасаблівая манера. Дарэчы, аб манеры. Для таго, хто знаёмы з рэальнымі работамі М. Савіцкага («Песня» і іншыя), даўно можна здацца такое «пераключэнне» мастака ў другі стыль псіма. Нам жа гэта здаецца заканамерным: мастак шукае новых сродкаў, прыёмаў выяўлення. Вынікам такіх пошукаў і з'явілася карціна «Партызаны». Дарэчы, на гэтай рабоце адчуваецца досыць выразны ўплыў класічнай савецкай мастацтва К. Пітрова-Волдына. Пра гэта, напрыклад, іт «Смерць камісара». Гэта асабліва дагматычна кампазіцыйнае дэталі ў карціне «Партызаны» (напрыклад, група справа) і наогул жывапіснага стылю работы, што лініі рэалістична сведчыць аб неўміручым лепшых традыцый, якія азначаюць станаўчы ўплыў на сённяшняе мастацтва.

Некаторыя адмоўна выказваюцца аб кампазіцыйнай будове карціны М. Данцыга і схільны гэтым вытлумачыць тое, што аўтару не ўдалося ў поўнай меры адстрававаць праўду жыцця. Доля ісціны ў такіх разважаннях, вядома, ёсць. І ўсё ж, на нашу думку, справа тут у іншым. У рабоце М. Данцыга даў аб сабе знаць недаход, які часткова ўлашчыў сённяшняму жыццёву ўвогуле — эмпірычнасць у падыходзе да тэмы. Атрымаўся паўны разрыў паміж усёй тэмай (людзі сённяшняга дня) і тым адзінаватым эпизодам (рабочыя ў чынах па абед), у якім мастак імкнецца яе ўвабачыць. Такі эпизод, нам здаецца, проста не ў сілах быць выказаць вялікую сацыяльную ісціну нашых часоў. І нават калі б М. Данцыгу ўдалося індывідуалізаваць сваіх героўў, твор не ўзняўся б над узроўнем сярэдняй карціны.

У многіх работах можна ўбачыць магутную нафтаперапрацоўчую тэхніку, карысныя сучасныя заводчы, выкапаныя экскаватарамі будаўніцтва катлаваў, трубы нафтаправода. Аднак нас не можа не ўстрымаць тое, што іярэдня за ўсім гэтым губляецца галоўнае — чалавек.

У індустрыяльных пейзажах А. Малішэўскага — змрочныя, пануры каларыт. Ён стварае ўражанне блызнасці, запустэчэння. Снег, на які не ступала нага чалавека, бакі і трубы без якіх-небудзь прыкмет жыцця — усё падкрэслівае гэты настрой. Нават калі мастак і спрабуе паказаць людзей — яны губляюцца ў тым, што іх акружае быццам падаўленай веліччю будаўніцтва. Вядома, чалавек у пейзажы можа і адсутнічаць, але яго нябачная прысутнасць павінна адчувацца ва ўсім. Літаральна кожнае дэталі пейзажа павінна ствараць пэўнае чалавечае, перадаваць стан душы мастака, які дэталі з гледзком багачам, свежажыццём і, калі хочаце, таленавіцасцю свайго бачання свету. У гэтым сэнсе характэрны пейзаж П. Масленікава «Украіна горада». Тут не забавішчкі постаці чалавека, але ён утвараецца ва ўсім: і ў арыбах завода, што наступна на лес, і ў сакавітай зеляніне соснаў, якія нясуць з сабой адчуванне прасторы, чыстага паветра. Ужо само кампазіцыйнае размяшчэнне заводскіх гмахоў, з аднаго боку, і стромкіх меднастойных сосен, з другога, і прасторны бланк неба ствараюць амітэмічныя настроі. Прысутнасць сённяшняга чалавека прыкметна і ў творах Д. Алейніка «Зімовы вечар». Паглядзіце, як радасна напісаны снег, дрэвы, дамы рабочага пасёлка — і прамінах заходзячага сонца — і само

ЯНЫ ПРЫНЯТЫ ў САЮЗ ПІСЬМЕННІКАЎ

Паст Алякс. Наўрошні нарадзіўся ў 1937 годзе на Гомельшчыне. Працуе ўрачом Авіяцыйна-ўрачэбнай частковай бальніцы Хойніцкага раёна. Вершы пша з 1954 года. У 1962 годзе ў выдавецтве «Беларусь» выйшаў яго першы паэтычны зборнік «Неба ўмежаецца маліца».

Правікі Мікалай Круціцкі нарадзіўся ў 1926 годзе ў вёсцы Прыдубна з Савіцкай Ашмяншчыны. Цяпер ён — старшыня вочнага аддзела ў вёсцы Прыдубна. У 1962 годзе ў выдавецтве «Беларусь» выйшаў яго першы зборнік «Горныя ярыны не прымаюць».

Паву Віктару Шымуку нарадзіўся ў 1928 годзе ў вёсцы Прыдубна. Працуе ўрачом у вёсцы Прыдубна. У 1962 годзе ў выдавецтве «Беларусь» выйшаў яго першы зборнік «Мяне вясце дапамагалі».

Правікі Святаслаў Прошын нарадзіўся ў 1928 годзе. Працуе ўрачом у вёсцы Прыдубна. У 1962 годзе ў выдавецтве «Беларусь» выйшаў яго першы зборнік «Я збыўся аб цышчы».

ВЕРШЫ... ПА САКРЭТУ»

Рыгор РЭЛЭС

Бо вучні дэбнае школы маюць больш вольнага часу, чым вясцарнікі. Я паставіў такую школу, дзе ўзровень паставіўся на тэму. Вытрымаўшы ў сабе пераважнасць свайго таварышам. Некалкі разоў яны спрабавалі кідаць школу, але бакі прымушвалі іх зноў вярнуцца.

Прызначэ, ад твораў маіх вучняў не быў у захапленні. Ні ў адным з вершаў я не знайшоў арыгінальнага радка, які сведчыць аб тым, што ў аўтара шчырыя ёсць. Зрэшты, я не быў узбуджаны і ў тым, што гэты аўтары зусім пазабавлены таленту. Бо амаль усё «пачынаючыся», як вядома, стараюцца пісаць так, каб усё было «як у сапраўдных вершах». Чым больш стараюцца, тым далей адыходзяць ад уласнага «я».

У такіх сярэднях, што ў непасрэднай блізкасці ад горада «ўздоўж Маскоўскай шашы» размешчана вёска Слешы. Па-першае, там няма такой вёскі. Па-другое, калі нават дайсці, што аўтар мае на ўвазе Вялікую Слешню, дык і ўжо з 1959 г. г. знік з моманту ўключэння ў гарадскую рысу, не існуе.

Аўтар пша: «Плошча... мае самыя высокія (падрэслена мною — С. К.) адліны цэнтральнага раёна горада». А калі верыць інструментару і калі горада дзік Цэнтральная плошча на некалькі метраў ніжэй за тая мясца цэнтра горада, як плошча Леніна, перакрываючы праспект і Камсамольскай вуліцы і г. д.

Мы не ставім за мату пераплываць усё аўтарскія і радатарскія папярэнні. Аднак нехта не сказаў пра некаяданне аўтара і радатурцы ўзвясць як след фатаздымкі з тэкстам. На стар. 81 пад здымкам чытаецца: «Адзін з жылых будынкаў пабудаваных на праспекце». А чаму б не сказаць, што гэта і ёсць той васьмідзясцішасьмікватэрны дом архітэктара М. Паруснікова, пра які многа і грукуюць на гаворцы «гучнае» (на стар. 76: «На прыяднім плане новы жылы дом»). Паспрабуй, здагадайся, што некалькімі старонкамі ніжэй іменна архітэктару гэтага будынка дома (аўтар Э. Левіна) будзе падрабязна аналізаваць аўтар кнігі. Падоўжных падлісаў пад здымкамі няма.

Неахайна падабраны і рэпрадукцыраваны здымкі. Многія з іх вельмі стараы — з замазанымі фарбай вітражамі там, дзе ўжо многа год размешчаны магазаніны і іншыя ўстановы. Дарэчы, чамусьці ўстае не названы аўтары здымкаў. Ці не таму, што некалькі іх паўтараюць даўно вядомыя паштоўкі? Як можна вытлумачыць тое, што некалькі разоў на прыродным плане фігуруе адзін і той жа будынак на рагу Камсамольскай да таго ж у адным і тым жа ракурсе.

Кніга, пра якую гаворым — пагубная. Але яна магла быць значна лепш адрадавана і значна лепш аформлена.

С. КУСТАНОВІЧ.

ПРА НЕЗАБЫЎНАЕ

Есць у нас від літаратурнай творчасці, пра які не часта ўспамінаюць крытыкі і самі пісьменнікі на сваіх творчых сходах. Гэта — мемуары. Успамінаю, відаць, на дачынае нейкае другараднае значэнне А. Дарэмна.

Гісторыя рускай і іншых літаратур ведае шмат мемуарыстаў. Гэтага, на жаль, не скажам пра беларускую. І таму вельмі прыемна, што ў апошні час з'явілася некалькі цікавых кніг літаратурнае ўспамінаў. Сярод іх прыкметна месца занялі Успаміны Міколы Хведаровіча, які сабраны ў кнізе «Паміжніцы сутрэч». Чытаючы іх, адчуваеш харошую задырласць да аўтара, якому пашчасліва выжыў сутрэчак, а то і сабраваў з многімі выдатнымі беларускімі пісьменнікамі.

З вялікай цэльнай гаворыць М. Хведаровіч пра сутрэч з народнымі патам Янкам Купалам і Янкам Коласам, пра іх бацькоўскія клопаты аб малалітых пісьменніках. Мы як бы чым дабрабылі, ласкавы голас «дзядзькі Янкі» і разважліва-мудры, крышкы стрыманы голас «дзядзькі Коласа».

Ва Успамінах М. Хведаровіча мы знаёмімся з маладымі фактамі з біяграфіі Цімія Гарніка і Аляся Гурло. «Браце мой, пісаць можна ўсё жыццё і не абавязкова ездзіць у творчы камандзіроўкі. Не абавязкова ў бланкіт запісваць бацанае, каб потым яго прыфартыгавалі дзесяці ў тэксце аповесці ці рамана. Для пісьменніка важны не погі, а галава, разумееш ці не? Пагубна галава, якая працуе няспына, і добрае, чулае сэрца...»

Так, гэта — Кузьма Чорны. Пра выдатнага раманаіста, глыбокага і ўдмульвага псіхалага мы ведаем шмат.

М. Хведаровіч «Паміжніцы сутрэч». Дзяржаўнае выдавецтва БССР, Мінск, 1963.

В. КУЦЭНКА.

ЧАСОПІСЬ

У САКАВІТЦУ

ПОЛЫМЯ БЕЛАРУСЬ МАЛАДОСЦЬ

НЕУЗАБАВЕ выйдуць у свет сакавіцкія нумары часопісу «Полымя», «Беларусь» і «Маладосць». У іх чытаць знойдзе разнастайныя матэрыялы.

«Полымя» змяшчае вялікі нумар Барыса Сачанкі «Зямля продкаў», які расказвае пра сучаснае жыццё Палесся, пра тое новае, што прыйшло да апошняй гадзі ў «край балот і лясоў». Надрукаваны ў часопісе дзённі Івана Шамкіна «Два месяцы ў Нью-Йорку», урыўкі з якога былі ў свой час змешчаны на старонках нашай газеты. З іншых літаратурна-мастацкіх матэрыялаў часопіс прынадуе чытачам вялікі цыкл новых вершаў П'янера Панчанкі, вершы Еўдакіі Лось пад агульным загалоўкам «З дзённіка маці», два апавяданні Алены Васілевіч і працяг дакументальнай аповесці Івана Новіка «Дарогі скрываюцца ў Мінску». Да 150-годдзя з дня нараджэння Тараса Шаўчэнка «Полымя» змяшчае некалькі вершаў беларускіх і украінскіх паэтаў і артыкул Паўла Ахрыменкі «Беларусь у жыцці і творчасці Тараса Шаўчэнка». У раздзеле «Літаратурныя партрэты» змешчаны артыкул Арсена Ліса «Шляхі і пошукі» — пра культурна-грамадскага дзеяча былой Заходняй Беларусі Язэпа Драздовіча. Раздзел «Крытыка і літаратурна-навука» і «Бібліяграфія» прадставілі рэцэнзіямі Янкі Казека на кнігу Максіма Лужына «Слоўскае разказвае пра сябе», Міхаса Стральцова — на кнігу П'янера Пестрака «Серадзібор», Рыгора Шкрабы — на кнігу Янкі Брыля «Роздум і слова» і некалькі кароткіх рэцэнзіяў.

«Маладосць» адкрываецца нарысам Алены Яскевіч «Цэлюлоза» — пра мо-

ладзь Магілёўскага заводу штурчанага валакна. У раздзеле «На арбиту каўчэжы» надрукаваны матэрыялы Лыба Максімава «Дзеш хімію», Алены Вечаркова «Пазыўныя вясны», Еўдакіі Лось «Пішыце на Сонечную» і Сцяпана Кухарова «Не казка, а быль...» Пазыўныя ў часопісе прадставілі вершамі Данута Загнетава, Нэлы Тулушэвай, Ніны Тарас і Міхаса Рудкоўскага, проза — апавяданнямі Алены Васілевіч і працягам аповесці Антона Аляхні «Над намі міліённы вышыні». Змешчаны ў часопісе таксама шмат матэрыялаў пад агульным загалоўкам «У вянкі Шаўчэнка», які прысвечаны 150-годдзю з дня нараджэння Кабзары. У раздзеле «Размова пра майстарства» надрукавана рэцэнзія Віктара Каваленкі на рамана Івана Шамкіна «Сэрца на долоні». Шмат цікавых матэрыялаў змешчана таксама пад рубрыкамі «Пашуці і адкрыцці», «Кнігі і час», «З дзёнамі і блізкімі дарогамі», «Старты і фінішы», «Шахматы».

«Беларусь» сваёй перадавай артыкул прысвечаны лютаскаму пленуму ЦК КПСС, які абмяркоўваў пытанне аб

інтэнсіфікацыі сельскагаспадарчай вытворчасці. З публіцыстычных матэрыялаў часопіс друкуе карэспандэнцыі В. Віннікава, Н. Навіцкай, В. Бараноўскага, Ю. Поляка, М. Магільнана і М. Савіча, Ю. Высоцкага і А. Радзішэўскага, М. Досіна і іншых, якія расказваюць аб сённяшнім жыцці нашага народа. Шмат у часопісе і літаратурна-мастацкіх матэрыялаў. Тут змешчаны вершы Данута Загнетава, Веры Вары, Антона Вялічка, Рыгора Бародуліна, Міхаса Калачынскага, апавяданні Міколы Ракітага, урывак з аповесці Алены Васілевіч «Архандэ Казей». У раздзеле «Новыя кнігі» друкуюцца рэцэнзіі І. Аляксеева на кнігу Т. Хадкевіча «Мая Беларусь», А. Макаравіча на кнігу А. Фядосіка «Антырэйліяны матэрыялы ў беларускім фальклоры», М. Малочка на хрэстаматыйны зборнік «Пісьменнікі і мова», Я. Усікава на зборнік вершаў Е. Лось «Люды добрыя».

На гэтай старонцы мы змяшчам некаторыя з матэрыялаў, якія друкуюцца ў сакавіцкіх нумарах часопісу «Полымя», «Беларусь» і «Беларусь».

Нэла ТУЛУШАВА

Назваюць зялёным

Сваё мора мічанам.

Тут вада не салёная,

Малавата чэек.

І бурштыну ля мора

Ніколі не будзе,

Бо бурштын той, гавораць,

Падаранні людзям...

Рукі ім бурштынныя

У спякотнае лета

Мора адшліфавала,

Сонца промні вясновыя

З бурштыннага адсветам

У вачах іх сьвавала.

А ільня навакольная

Косы ледзь не па паты

Бурштыновага колеру

Падарылі дзяўчатам...

Бор п'яе калыханкі

Вечарамі тут людзям,

Бурштынныя ранкі

Калі мора нас будзіць...

Хоць вада не салёная

І бурштын не страчаем,

Спаўно мора зялёнае,

Спаўно нас я, мічанам!

Міхась РУДКОЎСКИ

Хлпачку прысніцца вышыня,

А матулі, п'яна, цішыня,

Касманэўту — дальняя планета,

Неабжытыя мацерыкі.

Сіяцця маладыя пастам

І надрукаваны радкі.

Хтосьці ў сні

У пустыні бачыць дождж,

Хтось крадком халодны точыць

дзесьці цень крадзеца пад

застрышаным...

Я ж іду, збіваючы расу,

І сваёй каханай усмешку

ў сэрцы і ў вачах сваіх нясу.

Птушкі ўзняюцца з-пад ног,

сцэлецца свет тысячам дарог.

У лінія, ветрах, у туманна шыхы

цераз джунглі, прэры, плато,

праз дрэты граніцы іду — а візы

не пытаю ў мяне ніхто.

Кроку я з усмешкай у вачах

праз варожасць, недарэ, страх

і — о чуд! — знікаючы ночы цені,

сонца выплывае над зямлёй,

і каго я на шляху ні стрэну —

быццам брат, вітаецца са мной.

У пустыні шэпча цёплы дождж,

з рук халодны выпадае дождж.

Як рэветы, дальнія планеты

блізка так, што п'яццамі кранеш,

і дзяўчаты на сале пастаў

летуценна паўтараюць верш.

[Заканчыце на 4-й стар.]

Данута ЗАГНЕТАВА

ХЛОПЦЫ

Тыя пегушчыты і спраўныя,

Тыя, што мяне калісьці святлілі,

За басконскімі турботамі і справамі

Ходзіць непабарыты і святлілі.

Хлопцы ў кашулях замусоленых,

На ілбах з глыбокімі маршчынамі,

Гаспадарчыя на зямельцы солана

І зусім не лёгкія быць мужыччымі,

Бо адкуль так хутка узліся б

Валасы сьвія і залысінні!

А яны ж былі такімі франтамі,

З востра адправанымі кантамі...

Некалі паголяць чыста шчокі,

Сабіраць разам на вачорні,

Ды абшэкамі па бруку дзяўчыноў,

Жартамі сьмелым абшэкаў,

Вытмыска калыханні і дзіўны.

Хлопцы, хлопцы, мрой мае сціпныя,

Што ж вы гэтак рана апусціліся!

А яны — глядзіце! — разгадалі

Душкі неважылія, нап'яну.

Ды ў кружок, як некалі, пасталі.

Галасіста, гораць, напеўна,

Смела, маладымі галасамі,

ГЭТУЮ ЗІМУ ў нас зіма бабуля, — расказваў мяне адзін аўтамабіліст, сусед, па гаражу. — Праўда, бабуля, яна — мамі шыглам, жонкі маці, а мне выхадзіць — цецца. Называю яе кожны псе-стойму: хлопцы — баба Каця; дачка — мама; а я часцей за ўсё — яны або як напісана ў выданай мяне кітагасам даведцы. — Кацярына Сафронаўна.

Ёй ужо далёка за шэсцьдзесят. Але з таго часу, як я ведаю яе, не помню выпадку, каб яна завохкала ці на што-небудзь паскардзілася. Круглая, ружаватая, лёгкая на нагу, яна, здаецца, хадзіла па зямлі, як само здароўе.

Век свой яна пражыла ў вёсцы. Над Дняпром. Туды, пад самою Украіну. Гарадоў не ведала. Хіба што ў маладыя гады, бывала, у Кіеву праездзе. Па розныя наборы. З тых кароўнічых паводкаў, аб якіх гавораць, і калі мы летам на ўдзеньне аб горадзе, аб усіх гарадах. І калі мы летам на ўдзеньне другі прызджалі ў вёску, Кацярына Сафронаўна паглядзіла на нас з такім шкадаваннем, з такім спачуваннем, як на самых нашчасных пясчыннікаў, ужо асуджаным страшным судом.

З наступнага дня яна пачынала на адной ноче піць, каб мы адумаліся — больш не вярталіся ў горад. Ёй, дачка, можна і тут наступіць працаваць, і ўсялякія хворасці, запэўніла, адпадуць, адцяляцца. А мне — ды тут жа куды ні кінь, усюды работы шмат: і крухмалны завод, і «Сельгастэхнік», і ў раёне колькі розных машын. А ў апошнія дні, бачачы, што ўсё дэргае, а хала рукой: — Дзеціце і прападеце, калі думаеце, што ў вас у запасе яшчэ па жыццё! Яна энду заставалася да лета адна, са старым, які ў справы маладых ніколі не ўмешваўся. Пісем не пісала месяцы са тры. А потым, як бы заблытаўся на крыўду, пачынала прысылаць. Кацярына Сафронаўна ўвогуле пісьменны чалавек. Газета ёй ідзе рэгулярна, і яна перачытвае яе ўсю, да канца, паказваючы як бы на закуску раённую зводку. Перш адшуквае свой калгас, вызначае, якое ён займае месца па надоях малака ці па рамонту трактару, а потым ужо знаёміцца з іншымі. Па гэтых зводках яна докладна ведае, як ідуць справы ва ўсім раёне...

А пісьмы яе! Пісем Кацярына Сафронаўна, між іншым, не піша, а ўсё паштоўкі. Можна таму, што на іх папера цупкайша, пісаць зручней, а можа — што хоць і капець, а ўсё ж эканомія. Прыходзіць паштоўка — збіраюцца ўсё сям'ёй, і я папярэджваю: «Слухайце ўважліва і думайце!». Справа ў тым, што бабуліна пісанне больш трэба на слых лавіць, чым угледзець у літары. Плошча на паштоўцы, вядома, маленькая, на ёй не велікі разгонішыся, а Кацярына Сафронаўна ўхітраецца ўсё апісаць: і як убярца ў калгасе ідзе, колькі і чаго на працадзень абцячаюць, сваё жыццё апісанне зробіць ва ўсёх дробязях, і яшчэ ўсе навіны вясковыя расказае... Напіша, як прася насілі, ні коскі, ні кропкі, ды і такія такім рэбусам, што каб разабраць у ім, трэба добра ўсё ведаць наперад. Напрыклад, піша: «Вас Іва ўжо стары хоча на не а яго не пу...» Ну, гэта я з ходу бару. Нават велікі ўсё яна. Ранавата, старшыня, паважаны Васіль Іванавіч, на пенсію задумаў. І правільна робяць, што цябе не пускаюць! Папраўды. Не спасыяцца на старыя раны... Далей усё ідзе параўнальна гладка, пакуль не засталося нічога. Інфармацыя такога парадку: «Бу на со я пак да ха...»

— Ну! — гляджу з выпрабаваннем на жонку і сваё шыглаў. — Як, па-вашаму, што гэта? — «Бу» — гэта «бульба» — першы выкрывае Слаўка, наш старэйшы, пяцілітнік. Тут жа яшчэ і спабарніцтва: хто хутэй расшыроўвае. — Яна і вясной, — кажа, — пісала гэтак «бу»: «Бу на сотках я пасадзіла...»

Ага, ясна. Вясной пасадзіла, а цяпер, выходзіць, пакапала... — А што такое — «да ха»? Дзіма, — кажу маладшым, шкаляр-другакласніку, — ты зусім не думаеш! Зусім не прымаеш уадзел...

Малы спрабуе думаць, потым моршчыцца і падае з-за стала на каняпу: — Ай, гэтая баба! Па-англійску і то лгачэй! А большы, Слаўка, бегае па ланці і бубніць пад нос: «Бульба на сотках я пакапала... Бульба на сотках...» — Есці! Есці! Знайшоў! «Харошая!» — выкрывае ён з выглядам пераможцы. — «Пакапала, ды харошая...»

— Не, сынок, не тое, — ахаладовае яго маці. — Па-думай яшчэ... Тут я не ведаю, а «да». Разумееш? Не якаясь, а відаць, дапасаванне, дапасаванне да «чаго?» «Да ха...»

Кінем гэтую бульбу, — пакапала і добра, — і з шумам, у тамане чытаем далей... Бывала, ужо спаць паяжам — сплю і нічога не чую, а жонка ціхенькія штурхае пад бок і шпача: — А ты ведаеш... я ўсё ж дадумалася, адгадала... Да халадоў! «Пакапала бульбу да халадоў...»

А раніцай і хлопцы нашы ледзь не плывуць ад прыкрасці і крычаць: «Да халадоў! Да халадоў!» І ніхто ўжо не злучае на Кацярыну Сафронаўна, а наадварот, нават весела ўсім, што такія задачкі падкідае...

Цяпер ужо няма бабуліных паштоўкаў. Таму што сама прыехала да нас. Прыехала ў горад, якая зчулася ўсё жыццё да яшчэ і нас адгаворвала. Вельмі здзівіліся яе прыезду, хоць і ўрадаваліся: кухарыць будзе, за шкалярмі наглядаць... А Кацярына Сафронаўна, яшчэ і не распрэнуўшыся, усю праграму сваю выклала: — Чэкалі, не чэкалі, а я вось ужо ў вас, дарожнічкі мае. Старога майго, ведаеце, ужо год, як няма. Зіма прыйшла. А ў лет па дрочы з мяне дрэнныя радок. Жоржык Тэліш, што мне блэрніцак вазіў, ажаніўся, ачалеваўшыся, і працісь мне яго ўвясма, пераселамся... Пабуду ў вас зямлю. А спадабаецца — і на лета застануся. А чаму ж? Трэба ж хоць на старасці памыць гарадскім чалавечкам... Маржонанга мне, — кажа, — не трэба, а вадзіць зельтэстары, з газком, з задавальненнем пап'ю. Ну і пагляджу заадно, як вы тут жыяце. І гэтых унучкаў, разбойнічкаў, пабачу, колькі распусці ў іх...

Выйбраві кіёў бярозавыя, каб прабіць для горасці вэйсца, як пасее яна з'віцца ў капучыне... Хай кісе без горачы! Хай кахуюцца гораць-гораць Гаспадар са сваёй мілаціцаю, Мілаціца-маладзіцаю!

Ніна ТАРАС

Хто ты, я не знаю

Хто ты для мяне, я не знаю, Апрашаны і нечаканы, Ці воблака на небакрай, Што лёгкім расстане туманам!

Ці чыстая ў полі крыніца, Што міг травой маладою, Што ніг маіх сэрцам іскрыцца, А ў спіку — напоці вадую;

Ці тая ўранні расіна, Што на лісты зялёным — Ад шлоху ветру з галінкі Капне слязою салёнай;

Ці можа галіна руты, Што мякка ў вянкі кладзецца; Ці горка кропля агруты, Што выпіць да дна давадзецца...

Ці промень, ад сонца пасланы, Што душу маю сгаравае!

Выйбраві кіёў бярозавыя, каб прабіць для горасці вэйсца, як пасее яна з'віцца ў капучыне... Хай кісе без горачы! Хай кахуюцца гораць-гораць Гаспадар са сваёй мілаціцаю, Мілаціца-маладзіцаю!

Ніна ТАРАС

Хто ты, я не знаю

Хто ты для мяне, я не знаю, Апрашаны і нечаканы, Ці воблака на небакрай, Што лёгкім расстане туманам!

Ці чыстая ў полі крыніца, Што міг травой маладою, Што ніг маіх сэрцам іскрыцца, А ў спіку — напоці вадую;

Ці тая ўранні расіна, Што на лісты зялёным — Ад шлоху ветру з галінкі Капне слязою салёнай;

Ці можа галіна руты, Што мякка ў вянкі кладзецца; Ці горка кропля агруты, Што выпіць да дна давадзецца...

Ці промень, ад сонца пасланы, Што душу маю сгаравае!

П'янер ПАНЧАНКА КРАЙ ПАЭТАУ

Добра ведаюць усе амаль з маленства,

Што паэтаў нараджаюць пад Смаленскам,

Ля падножжя Арарата ў Сібіры,

І на зямлях Рустанелі і Сабіра,

Над Дняпром, дзе нешта п'юць з п'якчым перцам,

І на Балтыцы, дзе людзі з мужным сэрцам.

Часам іх знаходзіць у Рэзані,

А яшчэ жыўчы пазы ў Дагестане...

Есць яшчэ адзін кучок запаветны,

Дзе растуць п'яны грыбы здаўна пазы.

Там зязолямі завуцца ўсе кукушкі,

Гэтым краем з Кішынева ехаў Пушкін.

Там прыгонных шмат паэтаў замарылі,

Там Міцкевіч захаўся ў Марылю.

І Тарас у Пецярбург ішоў праз слёзы;

На яго шляху журчэлі барозы...

З той пары там песняроў — нібыта маку,

Аж статыстыка дае ў падліках маку.

Край чаромі і чабору, край прасторы,

Дзе і крытыкі вядуць сабе прыстойна.

Там каланкі аб дубы лавуюць коп'і,

Выдаўчы там не бяруць у рот ні кроплі.

Смела дзятлы пішыць вершы на бяросце,

Не вылазяць з-за стала па тыдню госці,

Бо у возеры агруты,

А стронга ў рэчцы.

Там машыны з канюшынай не ўспраць;

І з барамі ўсе заводы добра дружаць!

І салдат на службе служыць, а не тужыць,

Бо красуна перад ім не задаецца...

Там зубрыная гарэлка прадаецца,

А чэстуюць там гэсцей баравікамі.

Свагонку п'юць пацыху толькі самі.

Там чарнічныя ўсе ночы,

Сунічныя ранкі,

Там народ найбольш любіць вершы Янкі.

Там дзяўчаты носяць бэлькі панчошкі,

Сто разоў цалуць там і яшчэ трохкі.

Дзе ж той край залатаносы, край зялёны —

Рык ласны, Зяно пчаліны,

Мора лёну!

Там, дзе Свіцязь, там, дзе Прыпяць і Ясельда,

Дзе тануюць пад чымбалы на вяселлях;

Дзе жанчына, снівокая і ласкавая,

Зянока чарачнікамі паліскавала.

Амаль з калісы дэканавецца

Да цудаў веку гэты люд.

«ракавую шыйку» і дае Ганьцы.

Без грошаў! Без усняк плагі!

Абы не плакала дзіця...

І гэта чучерка адрозу вырашае

справу. Ганьчына маці больш не

таргуюцца, бо, што ёй трэба, з

Еселевата воза, а янкі з зялёнага

манатра перакладае на гэты самы

воз, у вільняны лавочы кош.

— Ну, то дзякуй вам, — на развітанне

кажа Ганьчына маці Еселе-

ПРЫЗНАННЕ МАЙСТЭРСТВА

У Маскве на XXI сесіі агульнага сходу Акадэміі мастацтваў СССР выбраны новыя прызаннічкі члены і члены-карэспандэнты акадэміі.

Буйнейшы майстар савецкага тэатра-драмацкага мастацтва, народны мастак СССР, лаўрат Дзяржаўнай прэміі Вадаім Рындаін стаў прызаннічым членам Акадэміі мастацтваў СССР. Першую сваю самастойную работу — спектакль «Разбойнікі па Шылеру» — мастак зрабіў у 1921 годзе ў Варонежскім гарадскім тэатры. З таго часу Вадаім Рындаін аформіў больш за пяцьдзесят спектакляў у Маскве, Ленінградзе і іншых гарадах Савецкага Саюза. Творчасць тэатральнага мастака надзяваецца шырока па сваёй дыяпазоне. Яго аднолькава вабяць манументальныя і сцэнічныя вобразы і вясёлыя лямі камедый, глыбокі псіхалагічны драмы і бытавыя сцэны сучаснага жыцця, гераічныя мінулыя розныя народы, іх цяперашняе і будучае. У кожным жанры мастак умеў знайсці выразную, рэалістычную вобразную форму дэкарацыі, якая пэўна раскрывае ідэю і рэжысёрскую задуму спектакля, яго драматычныя стыхілыя асаблівасці.

Вадаім Рындаін на сцэне — цудоўны архітэктар, скульптар і жывапісец. Ён умеў дасягнуць яркай выразнасці асобных дэталей афармлення, адноствараць не толькі характар эпохі, атмасферу часу, але і псіхалогію і стыхінамі гераіў п'есы, іх лад жыцця.

З 1953 года Вадаім Рындаін — галоўны мастак Дзяржаўнага акадэмічнага Валікага тэатра. Ён ствараў дэкарацыі да оперных спектакляў «Мікіта Верышынін», «Васілле Фігара», «Дзекабрысты», «Ліс чалавек», «Дон Карлас», да балетаў «Дон Кіхот», «Спартак» і іншых спектакляў Валікага тэатра.

Работы Вадаіма Рындаіна апошніх гадоў належаць да ліку лепшых твораў савецкага тэатральна-драмацкага мастацтва.

Сярод новых акадэмікаў — вядомы савецкі мастак Аляксей Пахолаў. Гэта буйнейшы савецкі майстар, ілюстратар дзіцячай кнігі і аўтар шматлікіх станковых эстампаў. Яго творы вызначаюцца вольным грамадзянскім тэмпераментам, высокім майстэрствам малюнка, у савецкі перыяд Аляксей Пахолаў адным з першых пачаў працаваць у галіне эстампа і стварыў рад значных твораў. Шырока вядомы яго серыі станковых эстампаў «Ленінград у дні блакыд», «Адзін з лётчыкаў Ленінград», «Савецкія дзеці».

Творы заслужанага дзеяча мастацтваў РСФСР Ленінградца Аляксея Пахолава знаходзяцца ў лепшых карцінах галерэй Савецкага Саюза — Дзяржаўнай Траецкаўскай галерэі і Рускім музеі.

Правадзімым членам Акадэміі мастацтваў СССР выбран заслужаны дзеячы мастацтваў РСФСР Аляксей Аляксеевіч Грыцай. Ён працягвае і развівае ў сваіх творах рэалістычны традыцыйны рускага партрэтнага і пейзажнага жывапісу. За карціны-пейзажы «Жыгулі» і «Мярны дзень» Аляксеевіч Грыца быў прызаннічым членам Дзяржаўнай прэміі. У гэтых і ў многіх іншых работах мастак з глыбокай паэтычнасцю малюе родную прыроду. Аляксеевіч Грыцам напісана таксама серыя партрэтаў вядомых дзеячоў савецкай і савецкай навуцы. Ён пастаянна ўдзельнічае ў мастацкіх і культурных выставах.

Членамі-карэспандэнтамі Акадэміі мастацтваў СССР сталі скульптары Кацярына Белашова і Уладзімір Цыгала, Міхаіл Бабурын, Андрэй Файдыш і жывапісец Гелій Коржаў.

Шырока вядомы работы Кацярыны Белашова, прысвечаныя тэмам Вялікай Айчыннай вайны: «Боец», «Непакораная», «Партызанка», «Эхо». Яшчэ ў ранніх творах скульптары — праектары помнікаў Леніну, Чапаеву, Шаўчэнку — праяўляліся яе здольнасць да вырашана складаных задач манументальнай скульптуры. Выразнасць, пластычнасць характарыстык, прастата і натуральнасць мастацкіх сродкаў, вольная шчырасць і цэльнасць — вось тыя асноўныя асаблівасці, якія ўласцівыя яе творам.

З даўняга штата Ахайо Злучаных Штатаў Амерыкі прыходзіць у нашу краіну паказваць сваё мастацтва малады харысты — студэнт Оберлінскага каледжа. Цяпер Іх хор, які лічыцца адным з лепшых універсітэцкіх хораў ЗША, выступае ў Мінску ў зале Беларускай філармоніі.

Кірую гэтым выдатным калектывам прафесар Роберт Фаунтэн.

Трапятко і свежае адчуванне, умёнае надзявае тонка і выразна раскрытыя багачэ чалавечых перажыванняў — вось што ў першую чаргу ўразае мінскіх слухачоў у спяванні хору. Тонка, адухоўленая музычнасць і гнуткі, дасяналі мільёнаў дэталей вызначаюць інтэрпрэтацыю Р. Фаунтэна. Выкананне маладзёжнага хору захляпае высокім прафесіянальным майстэрствам, чысцінёй і дакладнасцю акампаняўнага спявання.

Усё рэпертуар, уключаючы самыя складаныя шматгалосныя творы, амерыканскі хор спявае напаміць. Прычым, спявае на той мове, на якой напісан тэкст вакальнага твора (лацінскай, нямецкай, французскай, італьянскай, іспанскай, рускай і англійскай). Рэпертуар хору цікавы і шырокі па творчым дыяпазоне. Ён уключае творы, якія ахопліваюць пяць стагоддзяў: ад класікі XVI стагоддзя, хору Палестрыны, Арланды Ласа,

Томаса Марлі да кантаты І. С. Баха і іншы Мадэра; ад ірландскага хору Брамса, Чайкоўскага («Начавала хмарка залатая») і Дэбюсі — да арыгінальных твораў амерыканскіх кампазітараў Ч. Айваза, Р. Томпсона, А. Копленда, С. Барбера і іншых. З вольным поспехам выконваюць гэці і народныя песні — цудоўныя негрыянскія спрыччэлы і рускія песні «Бывай, радасць» і «Свецціце месца», відаць, спецыяльна падрыхтаваныя перад паездкай на гастроляў у Савецкі Саюз. Хоць, напрыклад, выкананне нашай песні «Свецціце месца» далёкае ад яе сапраўднага характару і забавнае сваёй стараннасцю, аднак краінае сама спяванне малады амерыканцаў на рускай мове, іх беражлівая адносіны да рускага тэксту і музыкі.

Асабліва каштоўна для нашых слухачоў мае значнасць са старадаўняй харовай музыкой. Ад гэтых канцэртаў перад намі адкрываецца на дзіва тонкая і дасканалая прыгажосць, глыбокая змястоўнасць музыкі XVI—XVIII стагоддзяў, раней нам амаль невядомай, якую іншы раз лямблів прымытны і сумны. У той час як, наадварот, у параўнанні з шэдэўрамі старадаўняй харовай літаратуры, напрыклад, з матэатам Ан-

тоніа Лопі, імяна некаторыя песні кампазітараў XIX стагоддзя, у прыватнасці, «Песні каханья» Брамса і некаторыя папулярныя хору нашага часу з іх прастымі і прычым выкананнем выглядаюць з мастацкага боку больш прымытнымі.

Мы пачулі ў выкананні амерыканскіх спевакоў светлы і цудоўны хор Рэндалла Томпсона, вельмі разнастайны па тэмбрах і пачаў Антоні О'Дэйлі, Самуэля Барбера і цудоўныя «Тры песні Шарля Арлеанскага» К. Дэбюсі. Рэпертуар Оберлінскага студэнцкага хору і яго тонкая адухоўленая выкананчая манера сімтматычныя на сённяшні дзень, сучасныя з агульным паглыбленнем псіхалагічнай выразнасці сучаснага мастацтва. У сваіх творчых пошуках Р. Фаунтэн аднаўляе не адзіночна. Але гэта аўсім не выключнае свежасці і прысці ято хору. У музычным жыцці Мінска канцэрты Оберлінскага харавага ансамбля — цікавая падзея, значная сваёй высокай мастацкай каштоўнасцю.

Л. БЕРГЕР.

На выставі, прысвечанай 400-годдзю рускага кнігадрукавання, наладжанай Гомельскай абласной бібліятэкай, з'явіліся выданні: «Сумарова, Дзяржаўна, Ізмайлава, Фанзізіна, зямельцаў «Слова о полку Игореве» выданні 1819 года і інш.

На выставі прадстаўлена серія твораў ад гісторыі кнігадрукавання ў Расіі, творы, прысвечаныя мастацтвам кнігі.

Супрацоўнікі бібліятэкі праводзяць гутаркі пра першых рускіх і беларускіх друкароў — Івана Федарова, Пятра Мясціслаўца, Георгія Снарну, Сямёна Буднага і інш.

Музычны майстар-настройчык з Новадзіўскага Дамітрыя Гузенкі сканструяваў раяль, які ў многім адраўніваецца ад звычайных. Знешне інструмент з шырокай сямірдавай клавиатурой нагадвае невялікі пісьмовы стол.

Як вядома, агульнапрыняты 12-ступенчатая музычная сістэма — расказваў карэспандэнту АДН стваральнік новага раяля, — мне ж хацелася стварыць 84-ступенчатую — яна да магчымаць лёгка пераходзіць з адной танальнасці ў другую, атрымліваць новыя сучасныя, якіх мы яшчэ не чулі, і новыя акорды, якіх мы не ведаем. У чым адраўненне паміж дванаццаціступенчатым гукарадам

і май? Першы мае ў актаве дванаццаць паўтонаў, у другога ў межах адной актавы 84 ступені, г. зн. кожны паўтон дробіцца на сем гукаў. Калі пераарбіць на маёй сістэме звычайны раяль, дык атрымаецца гмах з сямю рамамі, сямю клавиатурамі. Мой ж раяль, як бачыце, не такі гураваткі. Калі ж слухаеце гэты інструмент, здаецца, што гучыць не адзін раяль, а па меншай меры актэ.

Спецыялісты-музыканты і акустыкі даюць высокую ацэнку незвычайнаму інструменту. Вось што гаворыць пра яго дацэнт Новадзіўскага дзяржаўнага кансерватарыя Васіль Карніека.

— У раяля Дамітрыя Гузенкі — вядома будучыня. 84-ступенчаты гука-

рады, да якога аўтар прыйшоў у выніку працяглага вывучэння акустычных заканамернасцей, надзяваў пашырае магчымасці выканання. На класічных інструментах з такім гукарадам і пераможна выкарыстаны не толькі тэмпераваныя, але і натуральныя гукі. Палітра музычных фарбаў значна ўзбагачаецца.

Надаўна партызанскія творы, выкананыя на раялі Дамітрыя Гузенкі, перадавала, Новадзіўскія раліё.

АДН.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная катэгія: З. І. АЗГУР, Г. М. БУРАЎКІН, А. І. БУТАКОВ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, Т. А. ДУБОВА, Г. М. ЗАГРОДНІ, В. У. ІВАШЫН, А. М. КАШКУРЭВІЧ, В. Б. ЛАДЫГІНА, П. М. МАКАЛЬ, А. Н. МАРЦІНОВІЧ [адказны скарэктар], Р. К. САБАЛЕНКА [намеснік галоўнага рэдактара], І. А. САНКОВА, З. Ф. СТОМА, М. Г. ТКАЧОУ, Р. ШЫРМА.

бачу сонца» (М). 21.20 — «На прасторах Радзімы». Кінарэпартаж (М). 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «У афіс» «Малодзёны» Па гарызанталі і вертыкалі (М).

18 сакавіка
Першая праграма, 11.30 — «Уступленне». Мастацкі фільм. 16.55 — праграма перадач. 17.00 — для старэйшых школьнікаў. «Сакрэты хімічных ператварэнняў» (алімпіада юных навукоўцаў) (М). 18.00 — «Шасці год у школе». «Валежнік» (радыё-стравар). Мастацкі фільм. 19.50 — «Свет сёння» (М). 20.40 — Наступна 20-гадоўнае выданне Беларускай ад'яна-фа-шыскай энциклопедыі. «Радзіма мая дарагая». Праграма акадэмічнай харовай калывы БССР. 21.30 — тэлевізійныя навіны (М). 22.00 — «Ля турэцкага кастра».

Другая праграма, 18.00 — «Мі з Украіны». Канцэрт Дзяржаўнага ансамбля таца Украіны ССР. Мастацкі інструментальны артыст ССР Павел Вірсні (М). 18.30 — «У лугу Бусы». Перадача аб ра-боце Інстытута зямлягі АН ССР (М). 18.50 — тэлевізійныя навіны (М). 19.00 — «Вясняныя спэктаклі» (М). 19.50 — «На-чым Чорнае мора». Тэлевізійны перыяд. 20.30 — «Дні і гады». Кінаперыяд. 20.40 — нова-выя кнігі, Надар Думадзе. «Я

12 мая 1963 года ў міжнародны дзень памяці ахварэўшых у Маўтхаўзензе быў адкрыты новы помнік работам Уладзіміра Цыгала — генерал-лейтэнанта інжынерных войскаў, прафесора Дамітрыя Карбышава, які гераічна загінуў ад рук катэ, але не здрадзіў Айчыне і воінскаму абавязку. Гэты выдатны твор заслужанага мастака РСФСР Уладзіміра Цыгала вылучаны членам і атрыманне Ленінскай прэміі.

Лепшыя работы скульптары Міхаіла Бабурына — «Токар», група «Мая ірына», фігура «Шахцёр за «Прадой», група «Не забудзем, не даруем». Адначасова Бабурын працуе над манументальна-дэкаратыўнай скульптурай. У Ленінградзе вядома яго работа «Ядрадзіўны», устаноўленая на адным са стадыёнаў, гарэльфе, на тэму «Гераічна праца» на будынку Беларускага вакала, у Маскве — шматфігурны гарэльфе на высотным будынку на Кацельніцкай набярэжнай, дзве фігуры, якія ўвабляюць Працу, на будынку Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, фігуры Навука і Праца для высотнага будынка Палаца навуцы ў Варшаве.

Цяпер Міхаіл Бабурын працягвае працаваць як у «малой» скульптуры, так і ў манументальна-дэкаратыўнай.

Андрэй Файдыш — адзін з вядучых майстроў савецкай скульптуры. Шы-

рады вядомы яго лепшыя работы «Камсамольцы МТС», «Ул. І. Ленін у 1905 годзе», «Рабочы», «Рабочы патруль», «Падмініцкі», партрэт Цыгальскага і іншыя творы. Шмат і пільна працуе Файдыш у галіне манументальнай скульптуры. Яму належыць помнік гераю грамадзянскай вайны на Далёкім Усходзе, помнік Цыгальскаму ў Калуге. У адкрытым Усеагульным конкурсе на лепшы праект манумента ў памяць аб запуску ў СССР першага ў свеце штучнага спадарожніка Зямлі Андрэю Файдыш і архітэктарам, якія з ім працавалі, прысуджана першая прэмія.

Цяпер Файдыш працуе над рэльефам і статуяй К. Э. Цыгальскага для скульптурна-архітэктурнага комплексу гэтага манумента.

Адзін з самых маладых членаў-карэспандэнтаў Акадэміі мастацтваў СССР — Гелій Коржаў. Ён нарадзіўся ў 1925 годзе. Яго карціны «Дні вайны», «Восень», «Пахалі», «Інтэрнацыяналі», «Заканчана» экспанаваліся на ўсеагульных і зарубажных выстаўках. Коржаў належыць да пакалення маладых мастакоў, якія ставяць перад сабой сур'язныя і глыбокія задумы ў мастацтве. Яго творы — асабліва трыпцічкі «Камуністы» — прысвечаныя саамым хваляючым тэмам нашай сучаснасці.

Трыпцічкі «Камуністы», над якім мастак працаваў не працягваючы гадоў, выдатны савецкі жывапісец Павел Корын назоваў самым моцным творам савецкага жывапісу, напісаным на рэвалюцыйную тэму.

АДН.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

12 мая 1963 года ў міжнародны дзень памяці ахварэўшых у Маўтхаўзензе быў адкрыты новы помнік работам Уладзіміра Цыгала — генерал-лейтэнанта інжынерных войскаў, прафесора Дамітрыя Карбышава, які гераічна загінуў ад рук катэ, але не здрадзіў Айчыне і воінскаму абавязку. Гэты выдатны твор заслужанага мастака РСФСР Уладзіміра Цыгала вылучаны членам і атрыманне Ленінскай прэміі.

Лепшыя работы скульптары Міхаіла Бабурына — «Токар», група «Мая ірына», фігура «Шахцёр за «Прадой», група «Не забудзем, не даруем». Адначасова Бабурын працуе над манументальна-дэкаратыўнай скульптурай. У Ленінградзе вядома яго работа «Ядрадзіўны», устаноўленая на адным са стадыёнаў, гарэльфе, на тэму «Гераічна праца» на будынку Беларускага вакала, у Маскве — шматфігурны гарэльфе на высотным будынку на Кацельніцкай набярэжнай, дзве фігуры, якія ўвабляюць Працу, на будынку Маскоўскага дзяржаўнага ўніверсітэта, фігуры Навука і Праца для высотнага будынка Палаца навуцы ў Варшаве.

Цяпер Міхаіл Бабурын працягвае працаваць як у «малой» скульптуры, так і ў манументальна-дэкаратыўнай.

Андрэй Файдыш — адзін з вядучых майстроў савецкай скульптуры. Шы-

рады вядомы яго лепшыя работы «Камсамольцы МТС», «Ул. І. Ленін у 1905 годзе», «Рабочы», «Рабочы патруль», «Падмініцкі», партрэт Цыгальскага і іншыя творы. Шмат і пільна працуе Файдыш у галіне манументальнай скульптуры. Яму належыць помнік гераю грамадзянскай вайны на Далёкім Усходзе, помнік Цыгальскаму ў Калуге. У адкрытым Усеагульным конкурсе на лепшы праект манумента ў памяць аб запуску ў СССР першага ў свеце штучнага спадарожніка Зямлі Андрэю Файдыш і архітэктарам, якія з ім працавалі, прысуджана першая прэмія.

Цяпер Файдыш працуе над рэльефам і статуяй К. Э. Цыгальскага для скульптурна-архітэктурнага комплексу гэтага манумента.

Адзін з самых маладых членаў-карэспандэнтаў Акадэміі мастацтваў СССР — Гелій Коржаў. Ён нарадзіўся ў 1925 годзе. Яго карціны «Дні вайны», «Восень», «Пахалі», «Інтэрнацыяналі», «Заканчана» экспанаваліся на ўсеагульных і зарубажных выстаўках. Коржаў належыць да пакалення маладых мастакоў, якія ставяць перад сабой сур'язныя і глыбокія задумы ў мастацтве. Яго творы — асабліва трыпцічкі «Камуністы» — прысвечаныя саамым хваляючым тэмам нашай сучаснасці.

Трыпцічкі «Камуністы», над якім мастак працаваў не працягваючы гадоў, выдатны савецкі жывапісец Павел Корын назоваў самым моцным творам савецкага жывапісу, напісаным на рэвалюцыйную тэму.

АДН.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра оперы і балета часта выступаюць вядомыя савецкія выканаўцы. Гэтымі дзямі ў спектаклі «Фавалета» выступілі ў ролі Дымітрыя народнай артыстка РСФСР Вера Пірсава, лютую вы-бачылі на здымку.

На сцэне Беларускага акадэмічнага тэатра опер